

Број/Број: **01/2,03/11-05-1-270/12**
Сарајево/Sarajevo, 22. 10. 2012.

ЗАБИЉЕШКА

са Иницијалног састанка председника одбора за спољну политику региона југоисточне Европе, Загреб, 18. и 19. октобар 2012. године

На позив Милорада Пуповца, председника Одбора за спољну политику Хрватског сабора, 18. и 19. октобра 2012. године у Загребу је одржан Иницијални састанак председника одбора за спољну политику региона југоисточне Европе. У раду састанка учествовали су и секретари спољнополитичких одбора, амбасадори у Републици Хрватској из држава чланица Нордијског савјета, отправник послова Амбасаде Литваније у Републици Хрватској као представник држава чланица Балтичког савјета за сарадњу, амбасадор Белгије у Републици Хрватској као представник Бенелукса, те четири копредседавајућа Игманске иницијативе.

Као представници Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, на састанку су учествовали Мирза Кушљугић, председавајући, и Мерцана Иглица, секретар Комисије за спољне послове Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ, а испред Амбасаде БиХ састанку у Загребу присуствовале су Азра Калајџисалиховић, амбасадор, и Санела Папа-Авдић, први секретар у Амбасади БиХ у Републици Хрватској.

Састанак је договорен након билатералних консултација које је Одбор за спољну политику Хрватског сабора обавио са комисијама за спољне послове парламената БиХ, Републике Србије и Црне Горе. Циљ састанка био је да се на основу разматрања различитих модела регионалне сарадње - нордијског, балтичког и модела Бенелукса, размотре и по могућности договоре иницијалне тачке за интензивирање сарадње одбора за спољну политику региона југоисточне Европе, односно да се договоре техничко-организациони модалитети рада и теме за сарадњу које су од заједничког интереса.

У уводном обраћању, Милорад Пуповац, председник Одбора за спољну политику Хрватског сабора, подсјетио је на приоритете рада Хрватског сабора – испуњавање претприступних обавеза за постизање пуноправног чланства у ЕУ и ратификација хрватског приступног уговора, те јачање регионалне сарадње. Проф. Пуповац је истакао да ће Републике Хрватска, нарочито након постизања чланства у ЕУ, осим настојања да унаприједи социјално-економску ситуацију у земљи, посебну енергију усмјерити на јачање регионалне сарадње, обнављање европских вриједности у региону и јачање перспективе проширења ЕУ на државе региона. Јачање регионалне сарадње је хрватски национални интерес и додата вриједност коју као чланица може понудити у ЕУ. Хрватски сабор са својим стручним капацитетима стоји на располагању да на партнерској основи и кроз рад Центра за транзицијске процесе који је установљен у МВЕПРХ пренесе своја искуства из преговора са ЕУ. Напоменуо је да и председник

Владе Републике Хрватске, Зоран Милановић, даје пуну подршку Иницијалном састанку и заједничкој иницијативи одбора за спољне послове држава региона.

Јошко Клисковић, замјеник министарке спољних послова, поздравио је намјеру да се започне и са парламентарном димензијом сарадње у региону. Иако прошлост не треба заборавити, рекао је да је вријеме да се регион и њене државе окрену будућности и разговарају о темама од заједничког интереса како би се, испуњавањем европских стандарда и прихватањем европских вриједности, обезбиједио бољи живот грађана у нашим државама. Основ за сарадњу је пуно поштовање суверенитета и територијалног интегритета држава региона. Што се тиче помоћи и подршке Хрватске у приближавању држава региона ЕУ, поновио је да због лоших искустава које је имала у процесу преговора Република Хрватска неће покушавати ријешити неријешена билатерална питања на начин да спречава и/или успорава процес приближавања држава региона ЕУ. Република Хрватска сматра да је оваква политика лоша за углед државе у ЕУ – како приступајуће тако и чланице ЕУ која покреће проблем. Сматра да пут ка ЕУ за државе региона нема алтернативе и у том контексту је изразио спремност Владе Републике Хрватске да на свим нивоима и на партнерској основи пружи техничку и стручну подршку. Предности Хрватске за пружање ове врсте помоћи су : чињеница да је Хрватска посљедња држава која улази у ЕУ а сваки нови круг проширења је све захтјевнији; не постоје језичке баријере; све државе долазе из истог правног система бивше СФРЈ и сл. Република Хрватска нема намјеру да доминира у региону и залагаће се за проширење ЕУ на сваку државу региона која испуни услове за приступање као што је то и она морала учинити. Ово чини из "чисто себичних разлога" јер просперитет Хрватске зависи и од просперитета њених сусједа.

Зоран Пусић, предсједник Грађанског одбора за људска права РХ и копредсједавајући Игманске иницијативе из Хрватске, дао је историјски преглед дјеловања Игманске иницијативе, те истакао да је главни циљ невладиних организација да се помоћу операционализације сарадње на свим нивоима, укључујући и парламентарни, коначно остваре мир, стабилност и просперитет у региону у којем је започела и завршила већина ратова у Европи.

Према програму састанка (у прилогу), презентовани су постојећи модели парламентарне сарадње у Европи, тачније нордијски, балтички и Бенелуксов модел сарадње. Иако различити по међународнополитичком и историјском контексту у којима су настали, као и по областима и степену формализовања сарадње, сва три модела су настала из потребе малих држава да се у датом геостратешком контексту у којем су свјетске силе рјешавале међународна питања која су утицала и на њихову судбину може чути и њихов глас. На сличан начин данас договарају заједничке позиције како би као мале државе могле утицати на доношење одлука унутар ЕУ.

Проф. Пуповац је презентације оцијенио извршним и констатовао да представљају добар основ за дискусију држава чланица. Контекст у којем се сарадња одвија није једноставан. Државе, посебно РХ и БиХ, али и Србија и Црна Гора, претрпјеле су огромне људске губитке и демографске промјене које још увијек трају. Суочавање са прошлошћу и данас је актуелно и огледа се у расправи о питањима сукцесије, повратка избјеглица, ратних злочина, неријешених граница, што у постојећим, још увијек крхким односима повјерења и сарадње, отежава посао и сваку државу позива на опрез. Ипак, заједничке одговорности држава региона, а посебно њихових парламената постоје, а то су: обезбјеђивање мира и сигурности за своје грађане, одговорност за народе и националне мањине који живе на територији других држава, ослобађање од

наталожених културолошких, историјских и идеолошких подјела и конфронтација, као и негативних стигми везаних за Западни Балкан. Према мишљењу Хрватског сабора, заједнички интереси су: стабилан и безбједан регион; сарадња о питању организованог криминала и борба против корупције; економски развој; инфраструктурни пројекти; заштита животне средине и уједначавање стандарда заштите; европска перспектива региона као једина могућност за избјегавање подјела. Због заједничких одговорности и интереса, било би добро постићи договор о процедуралном оквиру за рад који би био координиран и растерећен великих очекивања и гести, с циљем остваривања малих достигнућа која би у догледно вријеме могла дати и велике резултате.

Мирза Кушљугић, предсједавајући Комисије за спољне послове Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ, истакао је да је важно утврдити полазну поставку. Све досадашње иницијативе биле су саставни дио европских интеграција, док је за ову иницијативу за сарадњу важно да настави постојати без обзира на фазе и стадије приближавања сваке појединачне државе Европској унији. Сарадња треба да постоји не зато што то жели ЕУ, већ због воље држава региона. Предложио је да на будуће састанке буду позвани представници позиције и опозиције како би се обезбиједио континуитет и избјегли застоји у сарадњи приликом смјене власти. Заједнички циљ је изградња мира и повјерења, економска сарадња и опоравак држава региона, те прекогранична сарадња укључујући и сарадњу универзитета. Информисао је да има сагласност свог одбора за предлог да се наредни састанак Иницијативе одржи у Сарајеву.

Марија Обрадовић, замјеница предсједника Одбора за спољну политику Народне скупштине Републике Србије, пренијела је подршку Народне скупштине Србије овој иницијативи и потврдила спремност Скупштине за сарадњу. Информисала је да приоритети регионалне сарадње презентовани током предсједавања Србије СЕЕЦП-ом остају неизмијењени, а то су: развој демократије и борба против организованог криминала, енергетска сарадња и сарадња у области заштите животне средине. Од осталих тема, предложила је сарадњу с циљем развоја трајне стабилности и јачања парламентарне контроле над радом владе. Поставила је питање финансијских аспеката и начина финансирања овог вида сарадње.

Миодраг Вуковић, предсједник Одбора за спољну политику и европске интеграције Скупштине Црне Горе, сматра да не треба суспендовати постојеће видове сарадње, те да је ову иницијативу потребно ставити у контекст постојећих као што су ЦЕИ, СЕЕЦП или Цетињски форум, и пронаћи простор за сарадњу. Потврдио је пуну подршку Црне Горе овој иницијативи, али је по питању обавезе информирања и потврде одбора затражио разумијевање за постизборну ситуацију у Црној Гори, у којој Скупштина још увијек није формирана, а слиједи и раздвајање одбора на Одбор за спољну политику и Одбор за европске интеграције.

Вехид Шехић, копредсједавајући Игманске иницијативе из БиХ, поздравио је став Републике Хрватске која не жели да буде лидер у региону већ жели да заснује сарадњу на партнерској основи. Сматра да треба наставити сарадњу са невладиним организацијама и Игманском иницијативом до тренутка када парламенти сами буду способни да превазиђу историјска ограничења и препреке. Подсјетио је да је сарадња четири државе и обавеза која произлази из Дејтонског мировног споразума те да БиХ, којој су ове три земље једини сусједи, има људски интерес да развија добросусједске односе.

Амбасадори нордијских земаља поздравили су чињеницу да предлог о сарадњи спољнополитичких одбора парламената држава из региона долази од самих парламената. Кључне ријечи као што су мир, сарадња и помирење шаљу добар сигнал и поруку ЕУ и свијету. Амбасадор Норвешке истакао је да је, иако су три презентована

модела сарадње врло различита, важно установити модел који за основ има пуно узајамно признавање независних држава, те да постоји политичка воља за сарадњу. Начин рада мора бити избалансиран и заснован на узајамном поштовању, а реализован на начин да свака земља осјећа да има користи од такве сарадње. Упозорио је, ипак, да уколико се не могу очекивати конкретни помаци, сарадњу не треба ни започињати. Сматра да је битно да модел буде отворен за чланице и нечланице ЕУ, те да би учешће Македоније и Словеније могло ојачати сарадњу. Истакао је спремност Нордијског савјета да на захтјев држава региона пружи техничку и финансијску подршку.

На крају састанка договорено је слjedeће:

1. процедурална питања сарадње:

- све државе имају равноправан статус;
- мјесто одржавања састанака одређује се по принципу ротације, с тим да се, због посебних догађања као што су нпр. одржавање избора у држави на коју је ред да организује састанак, принцип не мора стриктно поштовати;
- резултати дискусије се не презентују као формални закључци већ као забиљешка или резиме, док се договором не одлучи другачије. Забиљешка или резиме се подноси сопственом одбору на потврду;
- домаћин састанка треба да достави предлог датума састанка, предлог дневног реда и радне документе два мјесеца унапријед;
- службени језици су службени језици држава региона и енглески, како би се омогућио наставак учешћа представника Нордијског и Балтичког савјета и Бенелукса;
- узимајући у обзир финансијске импликације, оптималан број чланова делегације је три члана одбора, што подразумијева укључивање различитих политичких опција;
- домаћин састанка сноси организационе трошкове обезбјеђивања простора за састанке и превођења, те трошкове хране, док свака делегација сноси трошкове путовања и смјештаја својих чланова;
- због постојања уских лингвистичких и историјских веза између четири државе, за сада ће се примјењивати овај модел. Истовремено, иницијатива остаје отворена за остале државе региона када се дефинишу видови и оквири сарадње;
- прихваћен је предлог представника ПСБиХ да Сарајево буде домаћин наредног састанка;

2. Садржај и аспекти сарадње:

- окупљени смо због изградње трајног мира у региону и подијељеног осјећаја одговорности за изградњу повјерења и политичке стабилности, као и због осјећаја потребе развоја сарадње за добробит народа наших држава;
- политичку стабилност градимо на принципима међусобног уважавања, међународног легитимитета и поштовања територијалног интегритета држава региона;
- разлози за сарадњу су и јачање парламентаризма, утицаја парламената на владе, али и медији и јавност у креирању јавног мњења;
- наставак европских интеграција и успостављање европских вриједности у нашим друштвима;
- борба против организованог криминала и корупције како би се осигурали услови за безбједност грађана, привреде и државних финансија;
- изградња инфраструктурних и енергетских способности као претпоставки за функционисање успјешних економија и за рад привредних субјеката;

- заштита животне средине као витални интерес држава са јаким пољопривредним и туристичким капацитетима уз рационално и оптимално коришћење природних ресурса;
- сарадња у области образовања, науке и културе, имајући у виду да је стање у овом сегменту још увијек релативно добро, али је очигледна тенденција пада. Потребно је успоставити моделе сарадње који ће бити атрактивни за младе људе и пренијети их на образовне и научне установе.

Презентација модела парламентарне сарадње у Европи

Нордијски модел сарадње (Шведска, Норвешка, Финска, Данска и Исланд) представио је Хенрик Офстад, амбасадор Краљевине Норвешке у Републици Хрватској. Сарадња је започета 1952. године у специфичном контексту заштравања међународних односа иза 1948. године. Историја региона је, као и међу државама нашег региона, била обиљежена доминацијом једних над другима и тежњама за осамостаљењем. Језици су били слични (осим финског, али већина Финаца је говорила шведски). У географском смислу, државе нису припадале Европи. Главни предуслови за започињање сарадње били су узајамно признавање и политичка воља. Различитости и данас постоје – Норвешка, Финска и Исланд су чланице НАТО-а, а Шведска је неутрална, Норвешка није чланица ЕУ, а остале три државе јесу, и др. Сарадња је почела у области стварања заједничког тржишта рада и слободног кретања људи, а потом и робе и капитала. Велики успјех је постигнут и у сарадњи заједничке контроле граница и борбе против организованог криминала, те социјалне и здравствене политике. Нордијски споразум, као главни инструмент сарадње, динамичан је инструмент који је током времена мијењан како би се сарадња држава прилагодила европским реалностима. Интерпарламентарна сарадња почела је 1952. године, када је установљен Нордијски савјет. Чланови Савјета су истовремено и чланови државних парламената, бирају предсједника и састају се два пута годишње. Накнадно је установљен и Секретаријат са сједиштем у Копенхагену. Одлуке се доносе консензусом, а рад се одвија у пет одбора за сарадњу у свим областима осим по питању одбране и спољне политике. Савјет нема извршна овлашћења већ владама предлаже иницијативе и даје препоруке. Године 1971. сарадња је проширена на владе и установљен је Нордијски савјет министара. Свака од држава чланица има министра за нордијске послове који координира владину сарадњу. По питању формално-правног оквира, осим Нордијског споразума, усвојени су споразуми за регулисање појединачних питања, али постоји и велика флексибилност (нпр. у случају природних катастрофа и несрећа заједничко дјеловање може се договорити и телефоном). Проблеми и данас постоје, као нпр. социјална примања када држављанин једне државе жели живјети у другој држави чланици. Чланство три државе у ЕУ омогућило је Норвешкој да има врло уску сарадњу са ЕУ. Иако спољна политика није формално предмет сарадње, она ипак постоји: државе организују координационе састанке на којима утврђују заједничке ставове према и унутар ЕУ, постоји дијалог са балтичким земљама, Руском Федерацијом и Бјелорусијом, као и заједничка спољна политика у вези са питањем заштите животне средине, те посебно питањем загријавања Арктика.

Балтички модел сарадње (Литванија, Летонија и Естонија) представио је Едвилас Раудоникис, министар савјетник и отправник послова Републике Литваније у Републици Хрватској. За разлику од нордијског модела, сарадња три земље започета је

због координације спољне и одбрамбене политике. Године 1988. потписан је трилатерални акт покрета за независност у три државе које су се бориле за осигурање права на самоопредјељење и независност. Године 1989. установљени су Балтичка парламентарна група и Балтички савјет, а 1990. донесена је Декларација о јединству у сарадњи. По остварењу независности установљена је Балтичка скупштина са Секретаријатом у Риги. Скупштина је правни субјект према међународном праву и дефинисана као међународна организација. Чини је 14 посланика из Летоније, 15 из Литваније и 12 из Естоније и има предсједника и два замјеника, те пет сталних одбора. Буџет за рад Скупштине осигуран је контрибуцијом државних парламената. Језици су званични језици држава, али се најчешће користи енглески. Тренутни циљеви рада су заједничка пољопривредна политика и кохезиона политика у ЕУ, те економска сарадња и развој самоодрживог тржишта енергије у балтичким државама. Године 1994. потписан је Споразум о сарадњи између влада и парламената, а 1992. и 1994. споразуми о сарадњи са нордијским земљама, односно Бенелуксовим парламентом. Модел Бенелукса (Белгија, Холандија и Луксембург) представила је Ненси Росињол, амбасадорка Краљевине Белгије у Републици Хрватској. Идеју за сарадњу су прије 50-ак година имале владе у егзилу, те је већ 1944. договорена царинска, а потом и монетарна унија како би се одмах након рата омогућило слободно кретање људи, робе и капитала. Године 1958. установљена је економска унија, а данашњи - тзв. Нови Бенелукс, дефинисан је Бенелукс споразумом из 2008. Овим инструментом установљено је пет институција: интерпарламентарно консултативно вијеће познато као Парламент Бенелукса, Комитет министара, Савјет министара (за административна питања), Генерални секретаријат и Суд правде. У случају Бенелукса, ради се о изузетно формализованом начину сарадње. Састанци на нивоу премијера и МИП-а одржавају се редовно, углавном прије важних састанака ЕУ и на њима се координира спољна политика, а постоје и координациони састанци на нивоу амбасада. Парламентарна сарадња је започела 1945, али су први озбиљни резултати постигнути 1955. Парламент Бенелукса не доноси одлуке, овлашћења су му ограничена јер има искључиво савјетодавну улогу и може давати препоруке владама да сарађују по одређеним питањима. Бенелукс је имао важну улогу прекурсора ЕУ и на неки начин представљао модел и лабораторију за европске интеграције.

СЕКРЕТАР КОМИСИЈЕ
Мерџана Иглица

ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋИ КОМИСИЈЕ
Мирза Кушљугић

Достављено:

- члановима Комисије за спољне послове
- Колегијуму Представничког дома ПСБиХ
- а/а